

Kis muzeum az Aggteleki utcában.

— Gyógyszerészeti ritkaságok. —

(Saját tudósítónktól.) Budapesten, eldugva, sőt sokszor az egészen nyílt forgalom kellős közepén, nem egy dolog van, amit az emberek, a nyilvánosság közül alig ismer valaki. Ami előtt elmegyünk, nap-nap után, következetes közömbösséggel, pedig megérdemel egy kis megállást, érdeklődést, szimpatikus tudomásvételt.

Amiről írunk itt, ez után szintén oda lehetne tenni: ki tud róla? Pedig a legnagyobb forgalmu pesti utca közelében van. A Rákóczi-ut mentén, pár lépésre az egymás háttára torlódó villamosoktól, az Aggteleki-utca 8. sz. alatt. Persze, reklámja nincs, se a nyolcas számú háza nyílt frontján, se az újságokban. Mindössze egy tábla szól mellette, a ház kapualjának, inkább csak derengő mérsékelt, mint napfénytől ragyogó világításában. S még az a tábla is diszkrét, szerény, nem feltűnő. Olyan, aminőn jó orvosok, ügyvédek, tisztességes gabonaügynökök hirdetik mesterségüket.

Egy kis muzeum ugyanis ez, amire a felfedezés némi örömeivel bukkantunk, az Aggteleki-utcában, a nyolcas számú ház kapuja alatt. Egész véletlenül, a lakók házmesteri ortográfiával irt révsora közl kutatva. Földszinten, balra, egy barna és csukott, hallgatag, sőt ránk a késő délutáni homályban titokzafosszággal ható ajtón van t. i. a tábla, amely el szeretne tűnni, de ha nagyon keressük, megtalálható. S ekkor a következő címzés olvasható le róla, aranyfestésű, apró betűkkel: Gyógyszerészeti muzeum. Nyitva csütörtökön és szombaton 3—5-ig.

Nem több, mindössze egy terem ez a muzeum. Egy igazi musée an miniature, amelynek tartalma azonban, a maga nemében annál inkább ritka, új és becses. Erre a területre vet visszafelé ható sugarakat, amit általában a legkevésbé ismerünk, aminek története alig van felkutatva. A gyógyszerészeti kultúrára, a gyógyszerészet történetére Magyarországon.

Mielőtt beszámolnánk, röviden, hogy mi minden található ebben az egy terembe foglalt muzeumban, megemlítjük egy fölfőtlenül dicsérendő vonását. Azt, hogy nem állami alapítás. Nincs köze, ily értelemben semmiféle minisztériumhoz. Nem ő, az állam tartja fenn, s nem ő gyűjtötte, hanem nagyrészt lelkes és tudományukért dolgozó fiatal emberek. Gyógyszerészhallgatók az egyetemen, akik azt a kis időt, ami az aula falain kívül részükre maradt, erre a hasznos és nobiles gyűjtőmunkára fordították.

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikk

615. 12 (074)

Szerző Tornaaljai.

Cím Kis muzeum az Aggteleki utcában.

Idő

"1913"

Forrás:

Pesti napló

Személy

Bp.

1913

III/2

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

Helyszám

Vagy öt nagy szekrényben helyezkednek el különböző objektumok, a muzeum anyaga, amelynek nem egy tárgyát tekintélyes régi intézetek is megirigyelnék. Üveg alatt, megszámozva — mint ahogy szokás — szép rendben találtunk laboratóriumi eszközöket. Könyveket, gyógyszereket, amelyeknek keletkezési dátuma, eredete visszamegy egész az alchimista időkig. Az embernek — nekünk — itt, e sorjában álló szekrények közt, önkéntelenül eszünkbe jut a nürnbergi Germanisches Museum, amelynek egyik szobája például egészen olyan, aminőnek a XVI. században hagyta volna egy tudós professzor Faust. Nem raktárszerű, üveg alatt kiállított gyűjtemény ez, hanem valósággal be-
diszletezett alchimista műhely. Minden a helyén van, úgy, mintha valaki most lépett volna ki az ajtón, elment, de még visszajön, folytatni a munkát. A

nagy kemence, a lombik, a serpenyő, amelyből — mint festők rajzolják — zöld, vörös füst fénye száll. Vastag kopott könyvek, rejtelmes jelekkel, amelyek egyiptomi hieroglifekhez hasonlítanak. Amelyekről ma tudjuk, hogy orvosságokra, mérgekre vonatkoztak, de akkor sok helyütt oly gyanusak voltak, hogy meg is égették bizony az írójukat, mint az „Ördög-cimboráját”. Mindez persze, némely rideg tudós szerint nem komoly. Azt mondják rá, hogy: színház. Holott itt rejlik a muzeumok a közönségre gyakorolt szuggesztív ereje, az illúziót könnyen megindító szerepe. S a modern muzeumok tényleg, mind inkább idetörekcsenek. Arra, hogy ne kiszakított darabokat, izolált tárgyakat adjanak elmult időkben, hanem behelyezzék őket a miliójukba.

A Gyógyszerészeti Muzeumnak ehhez persze még se helye, se pénze. Egyelőre csak szekrényekbe sorakoztatja anyagát, de ez máris olyan, hogy egy

egy darabjért szívesen kínálna szép pénzt a Nemzeti vagy Iparművészeti Muzeum. Például van itt egy érem, amelyen Lucas Cranach profilja látható, akiről csak most tudták meg, hogy nemcsak nagy festő volt, hanem gyógyszerész is. (Mint az érem feliratán olvasni lehet éppen nem borbélytudomány.) Aztán régi magyar gyógyszer-tárakból vannak itt alt-wien porcellánok. Edények kézfestéssel, majolikával, amelyekben port, kenőcsöt keverték. A típusuk nem változott, legfeljebb az, hogy a mai edények általában nem így szépek. Kevés kivétellel egyébként a muzeum magyarországi gyógyszer-tárakból, sőt sokszor — természetesen — magyar gyógyszer-tárak padlásaiából került elő. Itt van egy Mária Terézia korabeli budai gyógyszer-tár címere. Uradalmi, különböző kolostori, papgyógyszertárak eszközei. Lombikok, tálak, csészék, amelyekre — mint valami nagy család tagjaira — ugyanazon jel, még pedig rendszerint szent jel, kereszt, kis angyal, van ütve. Láttunk aztán egy gépet fából. Egy ugynevezett porosztó-gép. Valami Ladányi nevű vidéki gyógyszerész eszelte ki, ezelőtt hetven évvel, a kézimunka könnyítésére, bizonyára a patikus kényelem szempontjából. Azt akarta, hogy ne végezzék kézzel azt, amit a patikusok ma is így végeznek: a pornak apró papírzaccokba való elosztását. Persze: szabadság nem lett belőle. Ma naivnak tetszik, a kerek nyikorog, de azért ez a nyikorgó kerék kétségtelenül zseniális érdekességgé mutatja előttünk e vidéki gyógyszerész.

A fakult, csattos könyvek, a pharmacopiák (így nevezték a receptek gyűjteményét) már alchimista időkbe visznek, amikor — s erre is van itt példa — előbb a hatósághoz kellett menni, ha valaki, isten ments, de netán meg akarta mérgezni magát. Mérget ugyanis a patikus csak ekkor adott, községi bélyeggel ellátott bírói engedély fejében. Az ember persze, amint e régi dolgokat nézi, lehet, sőt biztos, hogy mosolyog kissé. Mosolyog azon a zsebhevelő gépen, amelyvel vérme magyarokon végeztek az érvágást. A félkilós lombikokon, amelyek a gyógyszerész-műhelyekben valamikor szenciációk voltak. Mosolyog s modern klinikai alapon nem egy egész tányér füvet, nagy maték port etet meg a beteggel, ha ennek arzénra van szüksége, hanem egyszerűen néhány gramm tiszta arzént. De ez a mosoly az a szépség, amiért érdemes volt itt kószálni. Ami az egyik tanulsága ennek az intim jellegű muzeumnak, amely egyébként most rendezgetés alatt van. S amint értesülünk, jövőben el is szeretne távozni innét, a mainál alkalmasabb helyre, „tágabb” keretek közé.

Tornaaljai.